

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM

HOÀNG TRẦN TRUNG

**ĐÁNH GIÁ HIỆU QUẢ SỬ DỤNG ĐẤT TRỒNG
LÚA VÀ ĐỀ XUẤT HƯỚNG SỬ DỤNG HỢP
LÝ ĐẤT TRỒNG LÚA HUYỆN SƠN
DƯƠNG, TỈNH TUYÊN QUANG**

LUẬN VĂN THẠC SĨ QUẢN LÝ ĐẤT ĐAI

THÁI NGUYÊN - 2014

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM

HOÀNG TRẦN TRUNG

**ĐÁNH GIÁ HIỆU QUẢ SỬ DỤNG ĐẤT TRỒNG
LÚA VÀ ĐỀ XUẤT HƯỚNG SỬ DỤNG HỢP
LÝ ĐẤT TRỒNG LÚA HUYỆN SƠN
DƯƠNG, TỈNH TUYÊN QUANG**

Ngành: Quản lý đất đai
Mã số: 60.85.01.03

LUẬN VĂN THẠC SĨ QUẢN LÝ ĐẤT ĐAI

Người hướng dẫn khoa học:
TS. HOÀNG VĂN HÙNG

THÁI NGUYÊN - 2014

LỜI CAM ĐOAN

- Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Các số liệu và kết quả nghiên cứu trong luận văn là trung thực và chưa được sử dụng để bảo vệ một học vị nào.

- Tôi xin cam đoan rằng, mọi sự giúp đỡ cho việc thực hiện luận văn đã được cảm ơn và các thông tin trích dẫn trong luận văn đều được chỉ rõ nguồn gốc.

Tác giả luận văn

Hoàng Trần Trung

LỜI CẢM ƠN

Trong suốt quá trình học tập và nghiên cứu tại trường Đại học Nông lâm Thái Nguyên, tôi luôn nhận được sự quan tâm dạy dỗ và chỉ bảo ân cần của các thầy giáo, cô giáo, sự ủng hộ và giúp đỡ nhiệt tình của các bạn đồng nghiệp, sự động viên kịp thời của gia đình và người thân đã giúp tôi vượt qua những trở ngại và khó khăn để hoàn thành chương trình đào tạo Thạc sỹ chuyên ngành: Quản lý đất đai.

Nhân dịp này, tôi xin được bày tỏ sự chân thành cảm ơn tới TS. Hoàng Văn Hùng - Tài nguyên và Môi trường - Trường Đại học Nông Lâm Thái Nguyên đã hướng dẫn khoa học và tạo mọi điều kiện tốt nhất cho tôi trong quá trình thực hiện luận văn này.

Tôi xin chân thành cảm ơn Ban Giám hiệu nhà trường, Phòng QL Đào tạo Sau đại học, các giáo sư, tiến sĩ hợp tác giảng dạy tại Phòng QLĐT Sau đại học - Trường Đại học Nông lâm Thái Nguyên.

Xin cảm ơn Sở Tài nguyên và Môi trường, Sở Nông nghiệp và Phát triển Nông thôn tỉnh Tuyên Quang, UBND huyện huyện Sơn Dương và các phòng: Tài nguyên và Môi trường, Tài chính, Nông nghiệp và Phát triển nông thôn, Thống kê và các hộ gia đình tham gia phỏng vấn đã giúp đỡ tôi trong việc điều tra nghiên cứu thực tế để hoàn thành luận văn này.

Trong quá trình nghiên cứu thực hiện luận văn, do điều kiện hạn chế về thời gian, nhân lực và những khó khăn khách quan nên không tránh khỏi những thiếu sót. Tôi mong muốn nhận được những ý kiến đóng góp quý báu của các thầy, cô giáo, các nhà khoa học và bạn bè đồng nghiệp để luận văn được hoàn thiện hơn.

Xin chân thành cảm ơn!

Thái Nguyên, ngày tháng năm 2014

Học viên

Hoàng Trần Trung

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN	i
LỜI CẢM ƠN	ii
MỤC LỤC.....	iii
DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT	v
DANH MỤC CÁC BẢNG.....	vi
MỞ ĐẦU.....	1
Chương 1	5
TỔNG QUAN TÀI LIỆU	5
1.1. Một số cơ sở lý luận về sử dụng đất nông nghiệp và tình hình sử dụng đất nông nghiệp trên thế giới và Việt Nam.....	5
1.1.1. Một số lý luận về sử dụng đất nông nghiệp	5
1.1.2. Tình hình sử dụng đất nông nghiệp trên thế giới và Việt Nam	7
1.2. Sử dụng đất nông nghiệp theo quan điểm bền vững.....	9
1.3. Lý luận về hiệu quả, hiệu quả sử dụng đất.....	11
1.3.1. Khái quát về hiệu quả, hiệu quả sử dụng đất	11
1.3.2. Sự cần thiết phải đánh giá hiệu quả sử dụng đất	12
1.3.3. Tiêu chuẩn đánh giá hiệu quả sử dụng đất.....	13
1.3.4. Phân loại hiệu quả	13
1.3.5. Các yếu tố ảnh hưởng đến hiệu quả sử dụng đất nông nghiệp	15
1.4. Các nghiên cứu liên quan đến nâng cao hiệu quả sử dụng đất và phát triển sản xuất nông nghiệp trên thế giới và Việt Nam	18
1.4.1. Các nghiên cứu trên thế giới	18
1.4.2. Những nghiên cứu ở Việt Nam	19
Chương 2.....	22
NỘI DUNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU	22
2.1. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu.....	22
2.1.1. Đối tượng nghiên cứu.....	22
2.1.2. Phạm vi nghiên cứu.....	22
2.1.3. Thời gian nghiên cứu: Từ 15/6/2013 đến 15/9/2014.	22

2.2. Nội dung nghiên cứu	22
2.2.1. Đánh giá điều kiện tự nhiên, kinh tế xã hội huyện Sơn Dương, tỉnh Tuyên Quang ảnh hưởng tới sản xuất lúa.....	22
2.2.2. Đánh giá thực trạng sử dụng đất lúa huyện Sơn Dương, tỉnh Tuyên Quang..	23
2.2.3. Đánh giá hiệu quả các loại hình sử dụng đất trồng lúa huyện Sơn Dương, tỉnh Tuyên Quang	23
2.2.4. Nghiên cứu một số yếu tố ảnh hưởng tới quá trình sản xuất lúa trên địa bàn nghiên cứu	24
2.2.5. Một số đề xuất và giải pháp chủ yếu nhằm nâng cao hiệu quả sử dụng đất trồng lúa huyện Sơn Dương, tỉnh Tuyên Quang.....	24
2.3. Phương pháp nghiên cứu.....	24
2.3.1. Phương pháp thu thập, xử lý tài liệu, số liệu.....	24
2.3.2. Phương pháp chọn điểm nghiên cứu	26
2.3.3. Phương pháp đánh giá hiệu quả sử dụng đất nông nghiệp	26
Chương 3	30
KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU VÀ THẢO LUẬN	30
3.1. Đánh giá điều kiện tự nhiên, kinh tế - xã hội tác động đến sử dụng đất trồng lúa huyện Sơn Dương.....	30
3.1.1. Điều kiện tự nhiên, Tài nguyên và Môi trường	30
3.1.2. Thực trạng phát triển kinh tế xã hội	39
3.2. Hiện trạng sử dụng đất huyện Sơn Dương.....	48
3.3. Đánh giá hiệu quả sử dụng đất trồng lúa huyện Sơn Dương	52
3.4. Các yếu tố ảnh hưởng tới quá trình sản xuất lúa.....	68
3.5. Định hướng sử dụng đất trồng lúa huyện Sơn Dương, tỉnh Tuyên Quang	73
3.6. Một số đề xuất và giải pháp chủ yếu nhằm nâng cao hiệu quả sử dụng đất trồng lúa huyện Sơn Dương, tỉnh Tuyên Quang	77
KẾT LUẬN VÀ ĐỀ NGHỊ.....	83
1. Kết luận	83
2. Đề nghị.....	84
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	85

PHỤ LỤC

DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT

Chữ viết tắt	Chữ viết đầy đủ
BVTV	Bảo vệ thực vật
BQ	Bình quân
CPTG	Chi phí trung gian
ĐVT	Đơn vị tính
FAO	(Food and Agriculture Organization) Tổ chức Nông nghiệp và Lương thực Liên Hợp Quốc
TCP	Tổng chi phí
GDP	Tổng sản phẩm quốc nội
GTGT	Giá trị gia tăng
GTSP	Giá trị sản phẩm
IRRI	Viện nghiên cứu lúa Quốc tế
KH	Khấu hao
LĐ	Lao động
LUT	Loại hình sử dụng đất
LUU	Kiểu sử dụng đất
TNHH	Thu nhập hỗn hợp
RRA	Phương pháp đánh giá nhanh nông thôn.
PRA	Phương pháp đánh giá nông thôn có người dân tham gia.

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 1.1. Biến động về diện tích đất sản xuất nông nghiệp và diện tích đất trồng cây hàng năm ở Việt Nam	9
Bảng 2.1: Phân cấp chỉ tiêu đánh giá hiệu quả kinh tế	27
Bảng 2.2. Phân cấp chỉ tiêu đánh giá hiệu quả xã hội	29
Bảng 2.3. Phân cấp chỉ tiêu đánh giá hiệu quả môi trường	29
Bảng 3.1: Bảng phân loại đất theo phân loại định lượng	32
FAO-UNESCO-WRB huyện Sơn Dương	32
Bảng 3.2: Cơ cấu kinh tế huyện Sơn Dương giai đoạn 2005 - 2013	40
Bảng 3.3: Giá trị sản xuất nông nghiệp huyện Sơn Dương qua các năm	40
Bảng 3.4: Kết quả ngành chăn nuôi huyện Sơn Dương qua một số năm	42
Bảng 3.5: Dân số và số hộ huyện Sơn Dương qua các năm	44
Bảng 3.6: Hiện trạng sử dụng đất của huyện Sơn Dương năm 2013	48
Bảng 3.7: Diện tích đất lúa giao theo đối tượng sử dụng năm 2013	49
Bảng 3.8: Kết quả thực hiện quy hoạch sử dụng đất lúa	50
theo quy hoạch được duyệt đến năm 2010	51
Bảng 3.9: Biến động đất trồng lúa huyện Sơn Dương giai đoạn 2000-2013	52
Bảng 3.10: Các loại hình sử dụng đất trồng lúa huyện Sơn Dương	52
Bảng 3.11: Các loại hình sử dụng đất chủ yếu trên địa bàn huyện.....	57
Bảng 3.12: Đánh giá hiệu quả kinh tế các loại hình sử dụng đất trồng lúa trên địa bàn huyện	60
Bảng 3.13: Đánh giá hiệu quả xã hội của các loại hình sử dụng đất trồng lúa trên địa bàn huyện	64
Bảng 3.14: Đánh giá hiệu quả môi trường của các loại hình sử dụng đất trồng lúa huyện Sơn Dương,	66
tỉnh Tuyên Quang	66
Bảng 3.15: Đánh giá mức độ hiệu quả của các loại hình sử dụng đất.....	67

DANH MỤC CÁC BIỂU ĐỒ

Biểu đồ 3.1: Biểu diễn mối tương quan giữa nhóm yếu tố tổ chức sản xuất với hiệu quả sử dụng đất lúa tại huyện Sơn Dương, tỉnh Tuyên Quang.....	69
Biểu đồ 3.2: Biểu diễn mối tương quan giữa nhóm yếu tố kinh tế xã hội với hiệu quả sử dụng đất lúa tại huyện Sơn Dương, tỉnh Tuyên Quang.....	70
Biểu đồ 3.3: Biểu diễn mối tương quan giữa nhóm yếu tố canh tác với hiệu quả sử dụng đất lúa tại huyện Sơn Dương, tỉnh Tuyên Quang	71
Biểu đồ 3.4: Biểu diễn mối tương quan giữa nhóm yếu tố tự nhiên với hiệu quả sử dụng đất lúa tại huyện Sơn Dương, tỉnh Tuyên Quang	71

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

Nông nghiệp là một hoạt động có từ xa xưa của loài người và hầu hết các nước trên thế giới đều phải xây dựng một nền kinh tế trên cơ sở phát triển nông nghiệp dựa vào khai thác tiềm năng của đất, lấy đó làm bàn đạp cho việc phát triển của các ngành khác (Nguyễn Đình Bồng, 2002)[4]. Vì vậy việc tổ chức khai thác sử dụng nguồn tài nguyên đất đai hợp lý, có hiệu quả là nhiệm vụ quan trọng đảm bảo cho nông nghiệp phát triển bền vững (Thái Phiên, 2000)[18]. Trước những diễn biến của biến đổi khí hậu, loài Người đang đứng trước nguy cơ đối mặt với cuộc khủng hoảng trầm trọng về lương thực. Do đó, vấn đề an ninh lương thực hiện nay đang được tất cả các quốc gia trên thế giới quan tâm, chú trọng (Nguyễn Thế Đăng và cs, 2003)[8]. Theo dự báo, Việt Nam là một trong những quốc gia chịu ảnh hưởng nặng nề của biến đổi khí hậu và nước biển dâng, vì vậy bảo vệ an ninh lương thực cho thế hệ hôm nay và mai sau là hết sức cần thiết (Trần Thị Mai Anh và cs, 2013)[1].

Sử dụng đất đai có ý nghĩa to lớn trong việc quản lý nhà nước về đất đai, là cơ sở để tiến hành xây dựng phát triển các ngành sản xuất hợp lý nhằm khai thác triệt để tiềm năng đất đai, nâng cao tổng sản phẩm (Đỗ Nguyên Hải, 2000)[12]. Thông qua công tác quy hoạch sử dụng đất đai giúp cho cải tạo nâng cao độ màu mỡ của đất, cải thiện môi trường sinh thái và phát triển bền vững (Trần Thị Minh Châu, 2007)[6]. Luật Đất đai năm 2013 tiếp tục khẳng định rõ nội dung lập quy hoạch, kế hoạch sử dụng đất theo ngành, theo cấp lãnh thổ hành chính và được cụ thể hoá. Căn cứ vào đặc điểm tự nhiên, phương hướng, nhiệm vụ và mục tiêu kinh tế - xã hội của vùng lãnh thổ quy hoạch, kế hoạch sử dụng đất đai được tiến hành là điều kiện cần thiết nhằm tạo ra những điều kiện thiết yếu để tổ chức sử dụng đất đai hợp lý hơn, sắp xếp bố trí lại các ngành sản xuất, các công trình xây dựng cơ bản, các khu dân cư một cách khoa học để có thể bắt kịp sự phát triển kinh tế xã hội của